

Lokaal Scenario Atelier: Deelregio IJmond/Zuid- Kennemerland

Haarlem

Datum: 15 januari 2020

Locatie: Vooges in Haarlem

Inleiding:

Dit is het verslag van de bijeenkomst in Haarlem, 15 januari 2020. In deze bijeenkomst hebben inwoners verkend wat de mogelijke zoekgebieden zijn voor de opwek van grootschalige zon- en windenergie in Haarlem als onderdeel van de deelregio IJmond Zuid-Kennemerland. Dit is gedaan met behulp van scenario's en bouwstenen. De scenario's geven inzicht in de mogelijke keuzes en de effecten daarvan. De scenario's die zijn gebruikt, zijn: (1) maximale energieopbrengst, (2) kostenefficiënt, (3) nieuw energielandschap

De scenario's zijn gemaakt door de gemeenten, samen met onder meer de provincie, waterschappen, natuur- en milieuorganisaties, energiecoöperaties, bedrijfsleven en de netbeheerder. Ze zijn een middel om met elkaar het gesprek aan te gaan.

Een bouwsteen bestaat uit een bepaalde techniek van energieopwekking (bijv. windmolens), op een plek (bijv. agrarische grond), onder een bepaalde conditie (bijv. langs de snelweg). De bouwsteen heet dan "windmolen op agrarische grond langs de snelweg".

De deelnemers hebben gepraat over de scenario's en welke bouwstenen hun voorkeur hebben. Per scenario hebben ze op de kaart van de gemeente aangegeven waar de bouwstenen kunnen komen en waar zeker niet.

In totaal hebben circa 43 mensen deelgenomen aan de bijeenkomst. De samenstelling was als volgt: een mix van energie coöperaties, corporaties, ondernemers, wijkraad, bewoners, raadsleden, provinciale staten, Alliander en ProRail.

Vervolg

De opbrengsten van de lokale bijeenkomsten van de 29 gemeenten in de energieregio Noord-Holland Zuid worden verwerkt op een kaart. Hierop wordt aangegeven wat de mogelijke zoekgebieden zijn voor duurzame energieopwekking. Deze kaart vormt de basis van de concept-RES. De concept-RES wordt voor vaststelling aangeboden aan het College van Burgemeester en Wethouders. Na vrijgave door het College worden raadsleden gevraagd naar hun wensen en bedenkingen bij de concept-RES. Ook de deelnemers aan de regionale en lokale bijeenkomsten krijgen de concept-RES toegestuurd en daarmee de mogelijkheid om hun mening te geven.

De concept-RES wordt besproken in regionale en lokale raadsbijeenkomsten, Statenbijeenkomsten en overleggen van de Algemeen Besturen van de waterschappen. Daarnaast zal in mei '20 een regiobreed Noord-Holland overleg worden georganiseerd waarin alle raadsleden, collegeleden, bestuurders, Statenleden, leden van de dagelijks en algemeen besturen van de waterschappen binnen de regio met elkaar in gesprek kunnen gaan.

De concept-RES wordt met alle wensen, bedenkingen en meningen van deelnemers voor doorrekening aangeboden aan het Nationaal Programma RES en het Planbureau voor de Leefomgeving. Als de energieregio groen licht heeft gekregen, wordt per zoekgebied onderzocht wat een concrete plek voor zonneweides en/of windmolens zou kunnen zijn. Hierbij worden inwoners en andere belanghebbenden nadrukkelijk betrokken.

Inhoud:

Beschrijving van de scenario's:	3
Kansen, aandacht-en discussiepunten:	4
Gesprek over de scenario's en bouwstenen:.....	6
Scenario banner:.....	8

Foto 1: Carrousel langs de drie scenario's

Beschrijving van de scenario's:

Specifiek voor de deelregio IJmond/Zuid-Kennemerland zijn drie scenario's opgesteld, namelijk: (1) Maximale energieopbrengst, (2) Kostenefficiënt en (3) Nieuw energielandschap.

Het scenario **Maximale energieopbrengst** richt zich op de maximale opwekking van duurzame energie en het besparen van CO₂. De belangrijkste uitgangspunten:

- Maatschappelijke opgaven zijn ondergeschikt aan de opwekking van duurzame energie en het besparen van CO₂.
- Op geschikte plekken is ingezet op grootschalige opwekking door zowel wind als zon en op restplekken wordt extra CO₂ vastgelegd door het aanplanten van groen.
- De afhankelijkheid van de import van energie is geminimaliseerd door de grote hoeveelheid opgewekte energie.

Het scenario **Kostenefficiënt** richt zich op afwegingen die het meest kostenefficiënt zijn. Het gaat hier om de integrale kosten van alle stakeholders. De belangrijkste uitgangspunten:

- Er ligt een grote nadruk op de kosten van het netwerk, waardoor opwekking en gebruik dichtbij elkaar liggen.
- De voorkeur gaat uit naar gebieden waar infrastructuur aanwezig is, of waar capaciteit is.
- Beleidsbeperkingen zijn leidend, zodat de procedures makkelijker kunnen verlopen en er geen aanpassingen aan de turbines of zonnevelden gedaan hoeven te worden.

Het scenario **Nieuw energielandschap** gaat uit van een nieuwe kijk op het huidige landschap. De regio is trots op zijn energieopwekking en besparing. De belangrijkste uitgangspunten:

- Men heeft opwekking een prominente plek gegeven in het dagelijks leven en op plekken waardoor de structuur van het landschap versterkt wordt.
- Door de plaatsing van turbines worden oude landschappelijke waarden benadrukt. Zonnevelden worden in stroken georganiseerd waardoor de structuur van het landschap intact blijft.
- De energietransitie zoekt koppeling met andere opgaves, zoals van biodiversiteit en water.

Kansen, aandacht-en discussiepunten:

Eén of meerdere deelnemers hebben het volgende gedeeld:

Kansrijke locaties in de regio IJmond/Zuid-Kennemerland voor zon:

- Parkeerterrein bij P&R Spaarnwoude, in combinatie met “tiny houses”.
- Zonnepanelen op Schoteroog.
- Zonnepanelen op de Molenplas.
- Zonnepanelen op het dak van Station Haarlem.
- Zonnepanelen op het Spaarne of de wal van het Spaarne.
- Schouwbroekerplas/ meerplas: vervuilde grond kan tijdelijk gebruikt worden voor zonne-energie (drijvende zonnepanelen).
- Veel kansen voor zonne-energie in de spoordriehoek.

Kansrijke locaties in de regio IJmond/Zuid-Kennemerland voor wind:

- Aankomst in Haarlem markeren met windturbines langs de weg (A200), snelwegbranding (zoals in Eindhoven).
- Aankomst in de havens van IJmond markeren met wind op zeearmen (bijvoorbeeld de sluisen van IJmuiden).
- Lijn van 5 windturbines als grenslijn grijs/ groen (oostoever Spaarne/ Waarderpolder/ recreatie). Dit kan een belevingspad worden voor nieuwe energie.
- Windturbines op de wildviaducten bij de duinen.

Opmerkingen m.b.t. de rol van bewoners in de transitie:

- Maximaal eigenaarschap van zonnepanelen en windturbines voor bewoners.
- Betrokkenheid van de omgeving is een voorwaarde om e.e.a. door besluitvorming te krijgen.
- Betrokkenheid/ participatie van bewoners creëren door:
  - Investeren in andere beeldvorming (aantrekkelijke visualisaties maken, framing).
  - Geef de energietransitie een verhaal (belevingspad).

Regelgeving en beleid:

- Daken en gevels van datacenters en distributiecentra verplicht van zonnepanelen voorzien.
- Verplicht bouwers om direct zonnepanelen te plaatsen.

- Maak een goede maatschappelijke kosten-batenanalyse.
- Inpasbaar zonontwerpen voor monumenten (versoepelen beschermd stadsgezicht).

Ruimtegebruik:

- Daken clusteren, gezamenlijk zijn ze dan groot genoeg.
- Vormen van energieopwekking moeten we goed inpassen in de omgeving en historie.
- Duurzame energie bij recreatiegebieden mag niet ten koste gaan van de hoofdfunctie.
- Concentreer zonnepanelen en windturbines in een groot gebied, niet versnipperd in de kleine gebieden.
- Kleine windturbines op bedrijventerreinen.
- Multifunctionele, integrale oplossingen, zoals het oppervlak van windturbines benutten voor de opwek van zonne-energie.

Natuur:

- De duingebieden niet gebruiken.
- Het belang van een natuurtoets: wat is er en welke invloed heeft de energietransitie op het gebied (habitat, veiligheid, voedsel)?

Techniek en innovatie:

- Drijvende zonnepanelen (voorkomt ook verdamping).
- Groene daken combineren met zonnepanelen.
- Geluidschermen combineren met fijnstofoplossingen en zonnepanelen.
- Waterstof als alternatief.
- Kernenergie als alternatief: fabriek in Petten beter benutten/ aanpassen.
- Energie/ warmte uit riolering als alternatief.
- Combinatie van zon en warmte (zonneboilers).
- Zonnepanelen op alle vormen van mobiliteit (bussen, auto's en treinen).
- Zonnelijf ofwel zonnepanelen op dakpannen.
- Sluizen van IJmuiden inzetten voor getijdenopwekking.
- Kassen plaatsen die warmte vangen.

Zorgen:

Deelnemers maken zich zorgen over:

- Natuur en biodiversiteit (insecten, weidevogels, etc.).
- Natuur (bijvoorbeeld Waterleidingduinen) heeft maar één eigenaar om mee te onderhandelen, i.t.t. veel eigenaren in de Waarderpolder.
- De impact van windturbines aan de kust op de vogeltrek.
- Haarlem is de meest versteende stad van Nederland, waarom nog meer?
- De energieopwekking moet beter verdeeld worden, ook buiten deze regio.
- Schittering van zonnepanelen in het gezicht van treinmachinisten.
- Er moet gekeken worden naar sociale domeinen. We kijken nu heel nauw naar energie, we moeten uit de RES-kaders breken.
- Kan zon wel op kassen omdat planten dan geen zon krijgen?
- Stralingseffecten als resultaat van de opslag van energie.
- Verlichting van windturbines 's nachts.

Gesprek over de scenario's en bouwstenen:

Gesprek over de scenario's

De uitgangspunten van het scenario 'Nieuwe Energielandschap' worden overwegend positief beoordeeld, maar er worden veel rode stickers geplakt op de bouwstenen van dit scenario. Dit scenario vraagt om zorgvuldige ontwerpplannen. Omdat er veel mogelijkheden zijn om te verduurzamen zou de Waarderpolder een energielandschap moeten worden. Verder vonden de deelnemers dat er meer geïnvesteerd moet worden in geschikte grote daken.

Een veelgehoord aandachtspunt is dat de maatschappelijke kosten moeten worden meegeteld. Een zorg leeft bij een deel van de deelnemers dat de energietransitie ten koste gaat van de natuur en het landschap: "Je kunt het maar één keer verpesten". De term 'Nieuw energielandschap' wordt daarom ook als misleidend gezien, het lijkt positief maar dat is het niet.

Het waarborgen van de biodiversiteit binnen de scenario's is ook een belangrijk aandachtspunt. Er ontstaat een discussie over waarom opwek in de natuur (bijvoorbeeld een windturbine bij duinmeer het Wed) niet wenselijk zou zijn. Deelnemers zijn bang dat er straks geen plekken zijn waar je los kan komen van alle hedendaagse technologie en hectiek.

Sommige deelnemers zijn het niet eens met de huidige techniek als uitgangspunt voor de energietransitie. Soms is het beter om te wachten tot er betere keuzes zijn. Het scenario 'Kostenefficiënt' wordt daarom gezien als een mogelijk tussenmodel tot 2022. Dat zou prima kunnen aan de (lelijke) rafelranden. Door dit te doen kunnen nu kleine stappen gemaakt worden en 'quick wins' benut worden. Ook is het mogelijk om alle scenario's goed af te pellen op 1) het niet verpesten van het landschap (lappendeken voorkomen, schade aan natuur) en 2) het niet vooruitschuiven naar later, dan zou je ongeveer uitkomen op kostenefficiënt. Ook op deze naam komt overigens kritiek: het gaat eigenlijk om intensiveren van wat er nu mogelijk is.

Een andere opmerking: CO₂ kunnen we ook op andere manieren besparen, door o.a. boeren te helpen om de veestapel te verminderen.

Gesprek over de bouwstenen:

Over bouwstenen met overwegend groene stickers:

- **Zon op grote daken** kan volgens de deelnemers gecombineerd worden met groen. Daarnaast vinden de deelnemers het belangrijk dat ongeschikte daken geschikt worden gemaakt, bijvoorbeeld nieuwe gebouwen, kassen, dakkapellen en het IKEA-gebouw. Eigenaren moeten we laten mee profiteren en de overheid kan hierin tegemoetkomen (stimuleren voor verbetering dakconstructie).
- **Zon op parkeerplaatsen** is ook kansrijk, dit gebeurt ook al bij P2 en P3 aan het strand. Dat zou ook heel goed kunnen bij station Spaarnwoude, al dan niet in combinatie met woningbouw en tiny houses.
- De deelnemers zijn ook enthousiast over het idee **windturbine als symbool op het circuit**.
- Bij **wind aan de rand van bedrijventerreinen** wordt toegevoegd: ook OP bedrijventerreinen. Een ander idee is de toegangswegen naar Haarlem te markeren als energielandschap (windmolens). Vooral de oostkant biedt hiervoor mogelijkheden. Je ziet daar nu dozen van datacenters en IKEA. De fly-over met windmolens zou een mooie entree kunnen zijn, tussen 2 grote windmolens doorrijden. IJmond-haven is ook een markering van het landschap, die zou extra gemarkeerd kunnen worden door daar een windturbine neer te zetten.

Over gemixte bouwstenen:

- **Zon op gevels:**
  - Een deel van de deelnemers vindt dat we dit moeten doen. Het kan meteen dienen als isolatie en zou goed kunnen op grote gevels van flatgebouwen. Ook als het niet de meest rendabele stand is voor zonnepanelen alsnog doen.
  - Andere deelnemers pleiten ervoor gevels niet te hard te maken, juist groene gevels of in ieder geval een combinatie daarvan (klimaatadaptie). Of alleen het glas/ de ramen benutten met folie.

Over bouwstenen met overwegend oranje stickers:

- Deelnemers waren voornamelijk kritisch over **zon in natuur/ duingebieden en het waterwingebied:**
  - De natuur is voor velen een no-go. Hier wordt ook de zorg geuit dat voor dit gebied maar met één eigenaar onderhandeld hoeft te worden. Anderen geven aan dat de waterleidingduinen aangelegde natuur is.
  - Een van de deelnemers vindt dat de combinatie van drinkwater en energie interessant kan zijn. Het verhaal erachter: “er wordt water voor mij gezuiverd, nu krijgt het ook een extra functie’.
  - Opmerkingen m.b.t. waterleidingduinen:
    - Het advies van een ecooloog is nodig
    - Niet langs wandelpaden (niet in het zicht)
    - Er zijn veel gebieden die al verloren zijn (leg het daar maar neer)
    - Ook wordt het idee geopperd: toegang verstrekken tot het gebied als men deelneemt aan zonnepanelen.

Overige opmerkingen m.b.t. de bouwstenen:

- Waarom zijn de stortplaats en veerplas niet helemaal volgetekend met zonnepanelen bij uitgangspunt ‘Maximale energieopbrengst’?
- Zon op gevels: combineren met isolerende werking (raamfolie) + grote gevels van flats.
- Zon bij tuinbouw: tuinders in het westelijk tuinbouwgebied kunnen meeprofitieren.
- Zonnepanelen op overdekte (winkel)straten (tegen hittestress).
- Combinatie van zon en wind als bouwsteen.
- Wind op bedrijventerreinen (stortplaatsen en tussen gebouwen)
- Bij de bouwstenen van wind wordt ook aangegeven dat het belangrijk is om naar de historische lijnen te kijken van het landschap. *“We moeten nadenken over de betekenis van de windmolen. Vroeger had de kerktoren ook een betekenis. Als je de betekenis kent en snapt dan krijgt het waarde, bijvoorbeeld de oude lijnen van het IJ. Het moet iets toevoegen qua rendement. Zo kunnen nieuwe dragers van energie betekenis geven.”*

Scenario banner:

SCENARIO 1: Maximale energieopbrengst				
Bouwsteen	# Groene Stickers	# Oranje Stickers	Niet Geplakt	
Zon				
Zon op grote daken	6	0		
Zon op waterwingebied	0	4		
Zon op gevel	2	1		
Zon op parkeerplaatsen	4	0		
Zon op agrarische grond:	Rondom recreatie		X	
	Langs infrastructuur		X	
	Langs spoorwegen		X	
	Rondom natuur	0	9	
	Langs bedrijventerrein	1	0	
	Reserveringsgebieden	1	1	
	Tuinbouwgebieden	1	0	
Zon op stortplaatsen	1	0		
Zon op spoorwegberm			X	
Zon boven snelweg	2	0		
Zon op geluidsschermen NZ/OW	1	0		
Wind				
Wind op land:	Langs snelwegen		X	
	Langs spoorwegen		X	
	Als icoon op het circuit	6	0	
	Langs bedrijventerrein	2	0	
	Langs het Noordzeekanaal	3	0	
Wind in de duinen*	0	1		

* De bouwsteen **wind in de duinen** stond foutief niet op de scenario banner vermeld. Deze bouwsteen is tijdens het stickeren no handmatig toegevoegd. Er is daarom mogelijk minder reactie opgehaald over deze bouwsteen.

SCENARIO 2: Kostenefficiënt			
Bouwsteen	# Groene Stickers	# Oranje Stickers	Niet Geplakt
Zon			
Zon op grote daken	4	0	
Zon op parkeerplaatsen	5	0	
Zon op spoorbermen			X
Zon op agrarische grond:	Langs bedrijventerrein	1	0
	Binnen 3km MS-netwerk		X
Zon op stortplaatsen	1	0	
Wind			
Windturbines: op en rondom industrie	2	0	

SCENARIO 3: Nieuw energielandschap				
Bouwsteen	# Groene Stickers	# Oranje Stickers	Niet Geplakt	
Zon				
Zon op grote daken	1	0		
Zon op agrarische grond:	Strandwallen	0	1	
	Veenlandschap	0	2	
	Rondom recreatie	0	1	
	Op stelling van Amsterdam			X
	Jong duinlandschap	0	8	
Tuinbouwgebieden	0	1		
Zon op gevel	1	0		
Zon op waterwingebied	0	1		
Zon boven snelweg	1	0		
Zon op dijken	0	1		
Wind				
Zoekgebied wind:	Langs stadsranden		X	
	Langs kanalen		X	
	Langs oude oer ijdijken	0	1	